

DENNÍKY V POHYBE | Kvet Nguyen

Metodický list pre stredné školy a gymnáziá

Kľúčové slová: migrácia, utečenectvo, korene, pamäť, identita

Edukačné video cez osobný príbeh umelkyne Kvet Nguyen, pôvodom zo Slovenska, približuje rodinnú históriu a spôsob, akým uvažuje nad svojou tvorbou.

Video, práca s ním a metodický materiál sú

zamerané na sociálny a osobnostný rozvoj s dôrazom na podporu empatie u študentstva stredných škôl.

Okrem témy migrácie, postavenia menšín v spoločnosti, ako aj premenám spoločnosti samotnej, v príbehu sledu-

jeme líniu hľadania identity (a jej rôzne podoby) a nachádzame v ňom paralely so životom významného slovenského umelca prvej polovice 20. storočia, Arnolda Petra Weisza-Kubínčana, ktorého osud približujú zdigitalizované diela v zbierke SNG.

Ako pracovať s videom?

15 min.

Video je osobnou výpoveďou autorky počas tvorby performancie, teda umeleckého prejavu pri ktorom autorka ako médium využíva vlastné telo.

Skôr ako ho pustíte, je vhodné pokúsiť sa naladiť na témy a vytvoriť bezpečné prostredie, aby skupina bola ochotná zdieľať svoje názory či skúsenosti.

Môžu vám pomôcť nasledujúce otázky:

- Čo si predstavíte pod pojmom hranice?
- Je niekto alebo niečo, čo ich určuje?
- Aké máte zážitky či skúsenosti s hranicami?

Tieto otázky sú dostatočne otvorené a umožňujú bezpečné zdieľanie osobných skúseností a názorov.

→ **Tip:** Ak vám to časové možnosti dovoľujú, môžete prejsť aj k osobnejším otázkam: Čo pre vás znamená domov? Spája sa s miestom, kde ste sa narodili? Spája sa s miestom, alebo aj niečím/niečím iným?

Pred spustením videa môžete skupinu informovať, že podobnými otázkami sa v krátkom videu zaoberá aj slovenská umelkyňa s vietnamskými koreňmi Kvet Nguyen. Po vzhliadnutí videa môžete začať diskusiu otázkami o obsahu videa:

- Ktorý moment z videa vo vás najviac zarezonoval a prečo?
- Spomínali sa tam nejakým spôsobom hranice?
- Ako na vás pôsobil autorkin spôsob sebavyjadrenia?
- Čo podľa vás znamenalo, že si “zamaskovala” a následne umyla tvár?
- Pretvárate aj vy niekedy svoju tvár alebo telo?
- Aké sú vaše motivácie a čo pri tom pociťujete?

Diskusiu môžete uzavrieť tým, čo si predstavujeme pod pojmom identita, prípadne ako súvisí s tým, o čom sme sa rozprávali. K hlbšiemu ponoru do nastolených tém vám pomôže práca s aktívnym listom.

Kto sme a čo nás robí jedinečnými?

10 min.

ukážka z aktívneho listu

vlep odťahok ↑

Fyzická identita

Táto aktivita môže pomôcť k uvedomeniu si prirodzenej rozmanitosti v rámci skupiny, vďaka čomu sa študenti a študentky môžu cítiť bezpečnejšie pri nasledujúcej aktivite skúmajúcej identitu v rámci sociálnych vzťahov.

Pomôcky

ceruzky, nožnice a priehľadná lepiaca páska

Metóda

kreatívna činnosť, diskusia

Cieľ

Prostredníctvom porovnania špecifickej identifikačnej črty upozorniť na individuálnu jedinečnosť a rozmanitosť skupiny.

Postup

Vyzvite študentstvo, aby vo svojom aktívnom liste obyčajnou ceruzkou vyplnili

plochu políčka hornom rohu. Dôležité je vytvoriť súvislú prekreslenú plochu.

Inštruujte skupinu, aby si odstrihli z lepiacej pásky prúžok vo veľkosti článku svojho ľubovoľného prsta a pásik si odložili vedľa políčka lepiacou stranou navrch.

Potom na prekreslenú plochu pritlačia prst a prechádzajú po nej prstom aspoň 10 sekúnd. Keď majú prst na pohľad "špinavý" poriadne ho pritlačia na lepivú stranu pásky. Pásku s odtlačkom vlepia do druhého políčka.

Evaluácia

Umožnite študentom a študentkám porovnať odtlačky v rámci skupiny a všimajte si ich rozmanitosť.

Upozornite na to, že odtlačok prsta je súčasťou fyzickej identity človeka, ktorá sa počas života nemení. Každý človek má unikátne odtlačky avšak na základe odtlačku nezistíme, akí sme ľudia v skutočnosti. Poukážte na to, že aj keď máme rôzne identity a vlastnosti, dôležité je správať sa k sebe ľudsky.

Osobná a sociálna identita

Metóda

sebareflexia, diskusia, práca s prameňom

Cieľ

Priblížiť si aspekty, ktoré so sebou nesie verbalizácia identity. Zamyslieť sa nad problémom redukovania identity na zjednodušené označenie.

Postup – krok I.

Vyzvite skupinu, aby na každý riadok svojho listu napísali slovo, ktoré ich vystihuje. Môžu to byť vlastnosti, podstatné mená či zámená.

Podporte ich aj v uvažovaní v rámci sociálnych väzieb (som/cítim sa ako umelkyňa, dcéra, Európanka, Slovák, bratranec, občan, študent, kamarát, ai). Ubezpečte ich, že nikto svoj zápis nebude musieť čítať nahlas ak nebude chcieť, dôležité pre túto aktivitu je skúsiť sa ponoriť do vlastného vnútra snažiť sa verbalizovať svoju sebareflexiu najmä pred sebou.

Evaluácia

Diskutujte o tom, či bolo pre skupinu náročné vyjadriť svoju identitu pár slovami.

- Bolo riadkov málo/veľa? Opýtajte sa, či by sa niekto chcel podeliť s tým, čo má napísané – nie je potrebné čítať všetko. V prípade, že sa prezentuje viacero osôb, môžete sa opýtať, či sa opakujú nejaké vlastnosti alebo identity?
- Napísal o sebe niekto niečo kritické či negatívne? Je vhodné vnímavosť a citlivosť reagovať pri formulovaní kritickú či negatívnej sebareflexie, prijať pocity študenta*ky, dať najavo, že také pocity môžu mať viacerí z nás. Môžete sa ešte spoločne v skupine zamyslieť nad tým, nakoľko býva kritická/negatívna sebareflexia ovplyvnená tým, ako sa o nás vyjadrujú iní ľudia.

Uzavrite diskusiu tým, že identita nám nie je úplne daná, ale neustále sa utvára. Pre lepšie uchopenie to môžete ilustrovať situáciou Kvet Nguyen z videa: narodila sa v Nových Zámkoch, ale hlási sa aj k svojim vietnamským koreňom a sama sa označuje vietnamskou Slovenkou. V súčasnosti pôsobí v Bratislave.

Na utváraní identity a sebaovládania sa podieľa aj prostredie a spoločnosť, v ktorej existujeme. Vlastnosti (či už dobré, alebo zlé), ktoré na sebe pozorujeme alebo sú nám pripisované, taktiež nemusia byť trvalé. Zdôraznite, že utváranie sebaobrazu a identity je celoživotný proces.

Postup – krok II.

Vyzvite skupinu, aby si prečítali zápis zo skicára umelca prvej polovice 20. storočia Arnolda Petra Weisz-Kubínčana, v ktorom si zaznamenal, slová, akými ho označil redaktor A.M.:

“Majstre, dovoľte ešte jednu otázku. Takú, ktorá najmä nás zaujíma. Ako sa židovské obecnstvo interesuje o vaše obrazy, ved’ ste doteraz vari jediný zo Židov-maliarov, ktorý našiel taký kladný pomer k typickým, teda dedinským slovenským témam?”

(In: APWK: Skicár č.18. AVU SNG)

Diskutujte so skupinou o pojmoch, ktoré sú vyznačené boldom:

- Aký vzťah medzi nimi vnímate?
- Aké pocity vo vás vyvoláva použitie takýchto pojmov? Následne vyzvite skupinu, aby z pojmov sebareflexie vybrali iba jeden, prípadne dva zástupné.

Evaluácia

Diskutujte o tom, aké pocity v nás vyvoláva, keď je naša identita redukovaná do jedného pojmu. Môžete využiť príležitosť k spoločnému predsavzatiu, že sa pokúsíte dávať si pozor na podobný prístup vo vzájomnej komunikácii. Uvedený úryvok a aktivita upozornili na rolu “druhých” pri formovaní identity.

Pohľad do minulosti

20 min.

Text z aktívneho listu

• Arnold Peter Weisz-Kubínčan sa narodil v štvordetnej židovskej rodine zubného technika Samuela Weisza v pruskom meste Usch. Keď mal päť rokov, presťahovala sa jeho rodina do Dolného Kubína, kde si autor vytvoril vrúcny vzťah k Orave, čo dokazujú aj jeho vlastné slová:

„... Orava zo mňa spravila maliara.“

• Katarína Curtis, dcéra Kubínčanej priateľky Zorky Kahan, zdedila “kufor” s umelcovou pozostalosťou. Približne okolo roku 2017 objavila na internete informácie o tom, že viaceré jeho diela prežili vojnu a ocitli sa v galerijných zbierkach.

Rozhodla sa vrátiť pozostalosť na Slovensko a kontaktovala Slovenskú národnú galériu s návrhom na akvizíciu.

Na základe tohto príbehu bola v SNG v roku 2019 realizovaná výstava Umelcova (ťažká) batožina so sprievodnou webstránkou kubincan.sng.sk.

Pomôcky

pripojenie na internet, smartfón alebo iné zariadenie umožňujúce prehliadanie webu

Metóda

práca s mapou, práca s textom, práca s webom (vhodné aj pre použitie mobilov), analýza

Cieľ

Uvedomiť si vnímanie migrácie v minulosti a priblížiť si význam pôsobenia prostredia a spoločnosti na formovanie identity aj prostredníctvom príbehov v umení.

Postup

Motivujte skupinu, že o vplyve prostredia a spoločnosti na identitu človeka sa viac dozviete cez aktivity dopovedávajúce životný príbeh načatý v aktívnom liste.

Vyzvite triedu aby naskenovali QR kód (kubincan.sng.sk) a na mape tejto stránky vyhľadali miesta vyznačené na mape aktívneho listu. Pohybovať sa môžu listovaním na stránke alebo pohybom v interaktívnej mape.

Inštruujte skupinu, aby si prečítali príbeh súvisiaci s danými miestami a do mapy si zapísali to, čo považujú za podstatné pre tvorbu obrazu o umelcovi.

Upozornite aj na diela – autoportréty, ktoré sú k jednotlivým životným etapám pripojené. Pri kliknutí na reprodukciu sa dá dielo zobrazíť v dobrom rozlíšení. Aj tieto autoportréty je možné využiť pre interpretáciu identity umelca.

Ponúknite skupine, že si môžu zapísať poznámku o tom, ako na nich autoportrét v jednotlivých životných etapách a situáciách autora pôsobí.

Evaluácia

Spoločne zhrňte osud autora a jeho diel. Upriamte pozornosť na to, ako prostredie či spoločnosť ovplyvnili jeho tvorbu.

Diskutujte aj o tom, ako sa životné udalosti odrazili v autoportrétoch umelca. Môžete zdôrazniť, že podobne, ako v príbehu Weisz-Kubínčana, zahraničné cesty či študijné pobyty ovplyvňujú (nielen) umelcov a umelkyne v tvorbe dodnes, vďaka čomu sú umenie a kultúra rozmanité.

Diskutujte s triedou o súčasnosti:

- Pozorujete nejaké paralely medzi osudom Weisz-Kubínčana a Kvet Nguyen?
- Akú úlohu v ich osudoch zohráva kultúrna rozmanitosť alebo postoj spoločnosti voči inakosti? Pri hľadaní odpovedí na túto otázku si môžete pomôcť konkrétnymi momentami zo spomínaných životných príbehov:
- Aké kultúrne vplyvy boli spomínané v ich osudoch?
- Akým jazykom hovoril Weisz-Kubínčan?
- Kvet Nguyen vo videu spomínala, ako sa prenášalo to, čo zažili jej rodičia

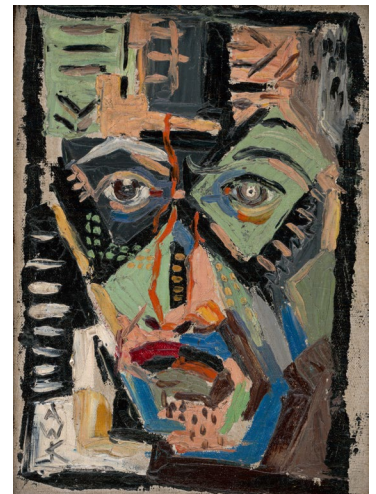
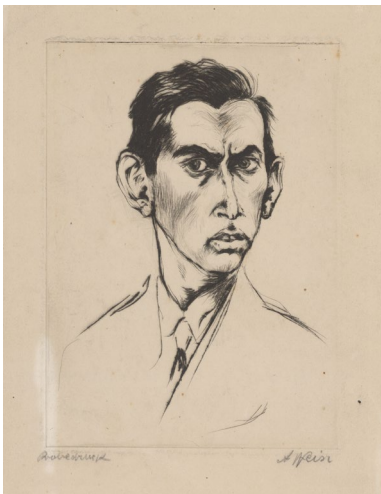
na ňu samotnú, spomenula vojnu – má niekto z vás podobnú skúsenosť?

Diskusiu môžete ukončiť zamyslením nad tým, čo by sme všetci mohli urobiť pre to, aby sa ľudia okolo nás cítili viac akceptovaní.

- Čo by pomohlo nám, aby sme sa tak cítili?
- Akú úlohu k väčšej akceptácii iných aj seba tvorí umenie, jeho vnímanie a tvorba?

→ **Tip:** Ak vám to časové možnosti dovoľujú, alebo v rámci malej domácej úlohy, vyzvite skupinu, aby na internete vyhľadala informácie o uznání statusu vietnamskej národnostnej menšiny na Slovensku. Môžete doplniť otázky: Kedy k uznaniu došlo a čo status národnostnej menšiny pre komunitu znamená.

Upozornite triedu na možnosť podrobne dočítať o osude Arnolda Petra Weisz-Kubínčana na stránke kubincan.sng.sk. Spomeňte, že diela na stránke po kliknutí môžu preskúmať podrobnejšie aj v kontexte iných autorových diel na stránke webumenia.sk.

informácie z webu kubincan.sng.sk

Budapešť 1913 – 1917

Na jeseň roku 1913 Arnold Weisz odchádza do Budapešti. Jeho rodným jazykom je nemčina, dorozumie sa však aj po maďarsky a slovensky.

Na umeleckopriemyselnej škole študuje dekoratívne sochárstvo a stretáva sa prvýkrát s európskym umením.

Spoznáva tvorbu nemeckých a rakúskych umelcov ako Lovisa Corinth či Käthe Kollwitz. Oslovuje ho najmä nový výtvarný smer expresionizmus, ktorý poníma svet subjektívne a premieta ho do obrazu cez pocity a nálady umelca. Tvorba Edvarda Muncha, Jamesa Ensora, ale aj Vincenta Van Gogha ukazujú Arnoldovi nové možnosti, ako vyjadriť svoje vnútorné prežívanie.

Školu prestáva navštevovať v januári 1917 a čoskoro narukuje do rakúsko-uhorskej armády. Prvá svetová vojna zúri už tretí rok.

https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:OGD.G_52

Martin 1939

Blíži sa ďalšia veľká vojna. V Európe rastie napätie a čoraz odvážnejšie Nemecko postupne rozdrobuje Československú republiku. Dňa 14. marca 1939 vyhlasuje Snem Slovenskej kra-

jiny vytvorenie samostatného slovenského štátu. Prezident Jozef Tiso a nová slovenská vláda sa dobrovoľne stávajú vazalmi Tretej ríše a svoju krutú protižidovskú politiku už pretavujú do štátnych zákonov.

Arnoldovi hrozí deportácia do pracovného tábora. V zúfalej snahe o záchranu sa dá pokrstiť. Prijíma krstné meno Peter a prídomok Kubínčan. Krstným otcom je jeho dlhoročný priateľ František Štefunko. Arnoldovi sa podarí vyhnúť prvej vlne deportácií, aj keď je na všetkých zoznamoch židovského obyvateľstva. Je možné, že dostáva vďaka známostiam výnimku.

V jeho tvorbe sa znepokojivým expresívnym spôsobom objavuje viac kresťanských motívov, najmä ukrižovanie a pieta. Svoje obrazy začína podpisovať signatúrou Peter Kubínčan alebo P.Kn.

Sen Zorky Kahan o vlastnej cukrárni sa po dvoch rokoch rúca. Židia majú po novom zákaz už aj prevádzkovať obchody. Od tohto momentu nemôže Zorka čokoládu ani cítiť – sladká vôňa jej až do konca života pripomína nespravodlivosť.

https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.O_4480

Sachsenhausen 1944

Arnold so Zorkou sa vyziabnutí na kosť vracajú do civilizácie a na jeho podnet sa vzdávajú. Arnold Zorku prezrádza miesto, kam schoval zvyšky svojej umeleckej pozostalosti.

„Neviem, kam ideme, ale ja sa už odtiaľ nevrátim. Ty sa však určite vrátiš, vezmi si kufor, všetko v ňom je tvoje.“

Krátky spoločný príbeh Arnolda a Zorky ukončuje nacistický transport. Arnold je deportovaný do Osvienčimu, odkiaľ má pokračovať ďalej na západ do Sachsenhausen. Naposledy ho tu stretáva maliar Leo Haas, následne sa jeho stopa stráca. Ak Arnold aj prežil krutú cestu vlakom, zrejme ho na smrť odsúdila zdravotná prehliadka a jeho podvyživený zjav nevhodný na otrockú prácu.

Arnold Peter Weisz-Kubínčan tak pravdepodobne zomiera sám a ďaleko od domova spolu s tisíckami ďalších vykorených a zbadačených ľudských bytostí. O jeho konečnom osude sa zatiaľ nenašiel žiaden záznam.

https://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.K_9004

Rodinné archívy

domáce zadanie

Pomôcky

aktívny list, rodinný album, telefón, ceruzka, pero, fixky, spinky

Metóda

projekt, práca s archívom, kreatívna činnosť

Cieľ

Podnietiť schopnosť kriticky pracovať s rodinným archívom prostredníctvom rôznych médií pri tvorbe viacvrstvého diela. Uvedomiť si význam rôznych médií v procese tvorby pamäte.

Postup

V tejto časti študentky*ti môžu preskúmať svoju históriu a migráciu v rodine. Zamyslia sa, aké udalosti, ľudia či miesta ich v živote ovplyvnili.

Zaznačia si body na mapu. Z rodinného albumu a z galérie svojho telefónu vyberú fotografie, ktoré sa týchto udalostí týkajú.

Následne fotografie vytlačia a/alebo prispinkujú k daným bodom. Povzbudte ich v kreatívnej práci. Ak sa napríklad niekto presťahoval z jedného mesta do druhého, nemusí použiť fotografiu konkrétneho mesta, ale môže použiť aj metaforickú (napríklad prázdnu izbu, zbalený kufor, screenshot a pod.) Do týchto fotografií môžu zasiahnuť kresbou alebo textom.

Načrtnite rôzne spôsoby uvažovania o texte; napríklad denníkový spôsob, krátke básne či mikro príbehy. Kresba môže byť priamo vo

fotografii, ale aj samostatne. Môžu využiť aj prvky koláže, napríklad výstrižky z novin alebo dátumy z kalendárov, lístky MHD a pod.

Evaluácia

Po vypracovaní projektu diskutujte v skupine o tom, ako sa cítili pri skúmaní svojej histórie. Opýtajte sa, či by sa chcel niekto podeliť so svojim archívom. Pozrite sa spoločne podrobnejšie na techniky, ktoré využili, diskutujte o výhodách práce s textom a fotografiou.

Spomeňte, že v rodinných albumoch sa nachádzajú fotografie aj niekoľkých generácií rodín, pričom niektoré fotografie sú unikátne a neexistujú z nich kópie. O tieto albumy sa treba starať, nevystavovať ich na priame svetlo či vo vlhkom prostredí lebo časom by nenávratne zdegradovali.

Opýtajte sa triedy ako vnímajú tvorbu vlastného archívu. Aký spôsob v čase internetových cloudov je podľa nich najvhodnejší na tvorbu archívu?

→ **Tip:** Ak máte možnosť, rozšírite tému návštevou expozície **Moderna** v SNG Bratislava, kde sa prostredníctvom samotných diel, prípadne **vzdelávacieho programu** či **samoostatnej práce s materiálmi** k expozícii môžete stretnúť s ďalšími rozmanitými identitami a príbehmi napr. **Ladislava Mednyánszkeho**, **Toyen** či **Ester Šimerovej-Martinčekovej**.

Séria videí **Denníky v pohybe** vznikla v rámci projektu **Ako porozumieť digitálnym zbierkam**, ktorý skúma, ako môžu digitálne technológie rozšíriť zážitok z návštevy galérie, a využíva princípy digitálneho storytellingu v práci s online zbierkami.